

RUIMTE OM TE GROEIEEN

**IN EEN COMPLEXE EN
VERANDERENDE
SAMENLEVING**

**ALBEDA
PRACTORAAT
GELIJKE
KANSEN**

**PRACTORALE REDE
KAYLA H. GREEN
1 JUNI 2026**

albeda

Practorale rede

Ruimte om te Groeien in een Complexe en Veranderende Samenleving

Geachte toehoorders, ik wil graag beginnen met een belofte: **“Wij hoeven en zullen jongeren niet fixen”**. Ik hoop dat u, als u dat nog niet deed, na vandaag deze belofte ook zult omarmen.

Sinds mijn promotieonderzoek houd ik mij bezig met de wonderlijke levensfase waarin jongeren zich bevinden, de adolescentie. De adolescentie begint met de start van de puberteit, gemiddeld zo'n één of twee jaar eerder voor meiden dan voor jongens, en eindigt ergens in de midden twintiger jaren. Het kent geen duidelijk biologisch einde, maar eerder eentje die door sociale en culturele normen bepaald wordt (Sawyer et al., 2018). Ik raakte al snel gefascineerd door deze levensfase, waarin er van alles op je afkomt: hormonen die razen, hersennetwerken die gevormd worden (Blakemore, 2012; Crone & Dahl, 2012; Fuhrmann et al., 2015; Somerville & Casey, 2010; Spear, 2013), maar ook emoties die alle kanten opgaan en een toegenomen gevoeligheid voor beloning en sociale prikkels (Bailen et al., 2019; Crone & Dahl, 2012; Foulkes & Blakemore, 2016). De adolescentie is soms net een wilde achtbaan.

Trends in mentale gezondheid van jongeren en jongvolwassenen

Wetenschappelijk onderzoek toont aan dat de meeste psychische stoornissen zich voor het eerst openbaren tijdens de adolescentie (Caspi et al., 2020; Paus et al., 2008; Uhlhaas et al., 2023). Deze levensfase wordt daarom vaak beschouwd als een kwetsbare periode voor de ontwikkeling

van mentale problemen. Uit het NEMESIS-onderzoek van het Trimbos-instituut blijkt dat de incidentie van psychische stoornissen onder 18- tot 24-jarigen 24% is (NEMESIS, 2025). Met incidentie bedoelen we het ontstaan van een aandoening bij mensen die deze stoornis niet eerder in hun leven hebben gehad. Met de meeste jongeren gaat het redelijk goed. Ik herhaal nog een keer voor de zekerheid: met de meeste jongeren gaat het redelijk goed. Onderzoek van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) laat zien dat de meeste jongeren en jongvolwassenen best positief zijn over hun welzijn (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2025). Soortgelijke resultaten vonden we ook in onze eigen welzijnsmonitor, de Albeda Check-in. De Albeda Check-in is één van onze nieuwe onderzoeksprojecten sinds de doorstart van het practoraat Gelijke Kansen 2.0. Met de welzijnsmonitor brengen we in kaart te brengen hoe het met studenten gaat, waar ze tegenaan lopen en wat zij nodig hebben. Uit de eerste meting blijkt dat mbo-studenten hun welzijn gemiddeld met een 7,5 beoordelen. 8% van de studenten gaf hun welzijn een onvoldoende (een rapportcijfer van 5 of lager). Toch wordt het publiek debat overheerst door een ander narratief: een beeld van jongeren waar het mentaal heel slecht mee gaat; een “mislukte” en “zwakke” generatie die niet goed met tegenslagen kan omgaan. Waarom is dit beeld zo dominant, als de cijfers genuanceerder zijn? Wat is er aan de hand?

Om te beginnen: het klopt dat trends een duidelijke daling in de mentale gezondheid van jongeren aantonen (Kieling et al., 2011; McGorry et al., 2024; Schweizer et al., 2023; Stevens et al., 2020). Dit geldt niet alleen voor jongeren in Nederland, ook op andere plekken in de wereld zien we dat mentale klachten toenemen (McGorry et al., 2024). Zo is prestatiedruk de afgelopen twintig jaar verdrievoudigd (Boer et al., 2022), zijn internaliserende symptomen zoals angst en depressie toegenomen (Bor et al., 2014; Caqueo-Urizar et al., 2020; McGorry et al., 2024; Patalay & Gage, 2019) en zijn het niet alleen zelf gerapporteerde klachten die stijgen, maar ook pogingen tot zelfdoding (Glenn et al., 2020; McGorry et al., 2024).

Er is echter een belangrijke kanttekening. Mentale klachten betekenen niet automatisch dat er sprake is van een psychische aandoening. Sommige ervaringen kunnen bij normatieve ontwikkeling horen, zoals stemmingswisselingen bij jongeren (Bailen et al., 2019). Hoewel die lastig kunnen zijn, zijn ze niet per definitie afwijkend. Ook is niemand voortdurend gelukkig: negatieve gevoelens kunnen een gezonde en adaptieve reactie zijn op gebeurtenissen of omstandigheden. Tegenslagen horen immers tot op zekere hoogte bij het leven. Tegelijkertijd kunnen we niet negeren dat er jongeren zijn die worstelen, die mentale problemen ervaren. We moeten hen en hun belevingswereld daarom serieus nemen. Hun klachten serieus nemen. Niet vanuit de directe intentie om hen te “fixen”, maar om beter te begrijpen wat er speelt en hoe systemen rondom jongeren functioneren en hen beïnvloeden.

Veerkracht is geen individuele superkracht

Waar kan ik beter beginnen dan bij het onderwijs? Het beroepsonderwijs leidt studenten op tot vakbekwame professionals, maar tegelijkertijd óók tot betrokken burgers die bijdragen aan onze samenleving. Studentenwelzijn is hierin onmisbaar. Interventies en programma's leggen vaak nog de nadruk op het verbeteren van individuele vaardigheden en eigenschappen; zeker in een samenleving waarin zelfredzaamheid en maakbaarheid centraal staan. Maar wat als ik u verklap dat weerbaarheid en veerkracht helemaal geen individuele superkrachten zijn? Dat het minstens zo belangrijk is dat systemen, zoals het gezin, de school, de wijk en gemeenschappen; veilige, gezonde en kansrijke omgevingen bieden waarin jongeren kunnen gedijen (Masten et al., 2021; Velez & Spencer, 2018). Het creëren van veerkrachtige systemen begint met de erkenning dat sommige van onze huidige systemen sociale ongelijkheid in stand houden (Ciuffetelli Parker & Conversano, 2021; Green et al., 2024). In het onderwijs zijn de gevolgen hiervan al intensief onderzocht. Voorbeelden zijn: stage-discriminatie, onjuist schooladvies of beperkte toegang tot leermiddelen (Andriessen et al., 2021). Uit eigen onderzoek en internationale studies

blijkt dat jongeren die ongelijk behandeld worden en/of opgroeien in omgevingen met beperkte sociaaleconomische middelen, gemiddeld vaker mentale problemen ervaren (Boer et al., 2022; Chen & Paterson, 2006; Green et al., 2021; Quon & McGrath, 2014). Daarnaast blijkt uit onderzoek dat talenten, vaardigheden en veerkracht bij deze groepen jongeren niet altijd op een gelijkwaardige manier opgemerkt of gewaardeerd worden (Ellis et al., 2022). Verandering begint bij het zien en erkennen van die ongelijkheid. In de woorden van de Amerikaanse schrijfster Maya Angelou: *“Take the blinders from your vision, take the padding from your ears, and confess you’ve heard me crying, and admit you’ve seen my tears”*.

Een polycrisis: onzekerheid én engagement

Tijdens mijn maatschappelijke verdediging in 2025 bij Albeda, vertelde ik het verhaal van mijn Griekse oma, die op tweejarige leeftijd haar moeder verloor. Het verhaal van een jong meisje dat de basisschool niet kon afmaken, omdat zij thuis moest meehelpen in het huishouden van een gezin dat in armoede leefde. Maar voordat haar kans op onderwijs ontnomen werd, maakte ze een andere ingrijpende gebeurtenis mee. Samen met andere kinderen moest zij haar geboortedorp in het noordoosten van Griekenland ontvluchten als gevolg van de Griekse burgeroorlog, die uitbrak na de Duitse bezetting tijdens de Tweede Wereldoorlog. Ze kwam terecht op het eiland Rhodos, meer dan duizend kilometer verwijderd van haar vader. Daar stond ze dan, als klein meisje op een onbekende plek in een onzekere en angstige tijd. Mijn oma maakte in haar leven nog vele andere dingen mee. Wie weet vertel ik daar in een volgende toespraak meer over, of krijg ik Netflix ooit zo ver om er een documentaire van te maken. Mijn punt is dat iedere generatie kinderen en jongeren, overal ter wereld, haar eigen uitdagingen kent. Soms klein. Soms groot. Dat gold voor de generatie van mijn oma, maar ook voor die van mijn vader, die in armoede opgroeide in Barbados, en voor mijn moeder, die als dochter van eerste generatie arbeidsmigranten opgroeide tussen twee culturen en op zoek was naar haar identiteit. Ook de huidige generatie jongeren en jongvolwassenen staat voor haar eigen uitdagingen.

Jongeren van nu groeien op in een complexe en snel veranderende samenleving, gekenmerkt door een zogenoemde *polycrisis*. Een opeenstapeling van maatschappelijk uitdagingen zoals klimaatverandering, oorlog, polarisatie, wooncrisis, armoede en de nasleep van een pandemie (Choudhury et al., 2023; Lass-Hennemann et al., 2023; Poletti et al., 2022; Stevens, 2024). U zult waarschijnlijk niet verbaasd zijn dat deze polycrisis invloed heeft op hoe jongeren over zichzelf, hun leven en hun toekomst nadenken (Green, Becht, et al., 2023; Green et al., 2021; Stevens, 2024). De dalende trends in mentale gezondheid kunnen we niet los zien van de context waarin deze trends zich voordoen. Daarnaast is het te makkelijk om één veroorzaker of boosdoener, zoals sociale media, aan te wijzen (Stevens, 2024). Het verhaal is complexer dan dat.

Bij het practoraat Gelijke Kansen onderzoeken wij wat studenten nodig hebben om optimaal op te kunnen groeien in deze complexe en snel veranderende samenleving, en hoe het onderwijs hierin een cruciale en betekenisvolle bijdrage kan leveren door studenten te empoweren. We doen dit via drie onderzoekslijnen. De eerste is *'Sense of belonging & maatschappelijke betrokkenheid'*. Hier onderzoeken we welke kansen jongeren krijgen om bij te dragen aan de maatschappij en hoe verschillende vormen van betrokkenheid gewaardeerd worden. Eerder onderzoek van collega's en mij laat namelijk zien dat 1 op de 6 jongeren het gevoel heeft dat zijn of haar bijdrage niet gewaardeerd wordt vanwege afkomst of opleidingsachtergrond (Green et al., 2024). De tweede onderzoekslijn is *'Toekomstperspectief'*. De polycrisis draagt bij aan een groeiende onzekerheid over de toekomst. Welke mechanismen en processen liggen hieraan ten grondslag, en hoe kunnen we vanuit het onderwijs bijdragen aan gezamenlijke empowerment? De derde onderzoekslijn richt zich op hoe wij *'Praten over gevoelige en kwetsbare onderwerpen'*. Sommige onderzoekers stellen dat de stijgende trends in mentale klachten deels verklaard kunnen worden doordat jongeren steeds vaker openlijk over hun mentale gezondheid praten (van Dam et al., 2025). Het onderwijs kan bij uitstek een veilige plek zijn waar stigma's en taboes doorbroken worden (Toenders et al., 2025). Maar wat werkt wel en wat niet

in gesprekken over ongelijkheid en mentale gezondheid (Foulkes & Andrews, 2023; Foulkes & Stringaris, 2023; Salerno, 2016)? Hoe voorkomen we dat goedbedoelde initiatieven averechts werken? Met deze vraagstukken zullen we ons de komende jaren bezighouden.

Men is soms verbaasd dat onderzoek naar welzijn centraal staat binnen een practoraat Gelijke Kansen. Ik hoop u vandaag te kunnen overtuigen waarom dit juist bij elkaar hoort. Sociale ongelijkheid en welzijn zijn nauw met elkaar verbonden. Onderzoek laat zien dat de polycrisis bestaande ongelijkheden vergroot en versterkt (Ciuffetelli Parker & Conversano, 2021; Reimer et al., 2021). Het werkt als een ware katalysator, waardoor jongeren die het al moeilijk hadden harder geraakt worden in hun welzijn. Voor sommige jongeren zijn de maatschappelijke uitdagingen duidelijk voelbaar in het dagelijks leven, terwijl anderen het als iets ver weg ervaren. Ook gaan jongeren verschillend om met deze uitdagingen. Waar sommige jongeren willen bijdragen aan verandering en in protest komen, voelen andere jongeren zich juist verlamd (Becht et al., 2024; Crone et al., 2024; te Brinke et al., 2022). Weer anderen willen zich wel inzetten, maar weten niet hoe of ervaren dat zij niet de ruimte hebben om daadwerkelijk bij te dragen (Fuligni & Galvan, 2022). In onze welzijnsmonitor vroegen we studenten om uit een lijst van tien uitdagingen aan te geven waar zij zich het meest zorgen over maken. De top 3 was: 1) betaalbare en beschikbare woningen; 2) oorlogen op de wereld; en 3) veiligheid in Nederland. Op de vraag of er nog andere zorgen zijn, antwoordden studenten onder meer: *"de veiligheid van mijzelf wanneer ik buiten loop als vrouw, wat er tegenwoordig allemaal gebeurt"*; *"Palestina, Sudan, Congo"*; *"Ik ben bang dat ik op een gegeven moment terug moet naar mijn thuisland, maar ik ben gewend geraakt aan het leven in Nederland"*; *"AZC's in Nederland"*; en *"Het systeem waar mensen hulp mee kunnen aanvragen. Ik sta nu op een wachtlijst van vijf maanden voor mij is dat prima maar voor anderen veel te laat."* Dit zijn oprechte zorgen van mbo-studenten. Onze resultaten laten zien dat meer zorgen samenhangen met minder welzijn en minder toekomstperspectief. Maar er was ook een verband met betrokkenheid (*need to contribute*) deze studenten met zorgen voelen óók de behoefte om bij te dragen en het verschil te maken.

Jongeren hebben een intrinsieke behoefte om van betekenis te zijn voor anderen (Crone et al., 2024; Fuligni, 2019; te Brinke et al., 2022). Uit onze welzijnsmonitor blijkt dat 58% van de mbo-studenten het belangrijk vindt om veel mee te helpen in de maatschappij en 76% wil zich inzetten voor mensen om hen heen. Iets goed doen voor een ander heeft bovendien ook een positief effect op het eigen welzijn, laten eerdere studies zien (Sweijen et al., 2022). Tijdens de adolescentie groeit de behoefte om sociaal verbonden te zijn, om ergens bij te horen (Crone & Achterberg, 2022; Crone & Fuligni, 2020). Dit noemen we *“sense of belonging”*. Daarnaast willen jongeren zich graag gezien, gehoord en gerespecteerd voelen (Crone et al., 2024; Green, van de Groep, et al., 2023). Studies tonen aan dat een sterk gevoel van erbij horen bijdraagt aan studiesucces en studentenwelzijn (Allen et al., 2017; Arslan, 2021). Juist daarom is het belangrijk om hier vanaf dag één aandacht aan te besteden. Bij Albeda doen we dit via een introductieprogramma voor alle eerstejaarsstudenten, dat gericht is op maatschappelijke impact. Het programma draait om verbinding, elkaar leren kennen, maar ook inzicht krijgen in je rol in de samenleving en ontdekken hoe je impact kunt maken. Onderzoek van Julianna Lopez, onderzoeker bij het practoraat Gelijke Kansen, laat zien dat studenten die het programma positiever ervaren ook een sterker gevoel van verbondenheid (*sense of belonging*) hebben. Meedoen doet ertoe.

In onzekere tijden kan het soms nodig zijn om even op de pauzeknop te drukken. Even ruimte om jezelf en de wereld om je heen te ontdekken. Ruimte om te groeien en te exploreren. Om fouten te maken en weer opnieuw te proberen. De TalentHUB is zo'n plek. Hier krijgen mbo-studenten, die dreigen uit te vallen, de ruimte om te ontdekken wat hun talenten zijn. Het afgelopen jaar deed onderzoeker Marleen Hofland-Mol vanuit het practoraat onderzoek naar de manier waarop jongeren gerekruteerd worden en in hoeverre dit aansluit bij hun beleving. Daarbij is gekeken hoe zij het eerste contact hebben ervaren en in hoeverre vertrouwen in de contactpersoon doorslaggevend was voor hun deelname. Binnenkort delen we de eerste resultaten van dit onderzoek. Voor nu moet u mij op mijn woord geloven dat de bevindingen het wachten waard zijn.

Dialogoog als redmiddel

Vorig jaar tijdens de algemene vergadering van de Verenigde Naties sprak Mia Mottley, premier van Barbados, over een grotere crisis dan de voorbeelden die ik u gaf. Ze sprak over een dreiging gekenmerkt door een vertroebelde waarheid. Ze noemt het *“The crisis of truth”*. De waarheids-crisis. De waarheids-crisis gaat over het wegvallen van gedeelde waarheid en realiteit in een samenleving. Het verlies van gedeelde waarheid vormt een serieuze ondermijning van onze democratie. Woorden verharden. Feiten vervormen tot opinies. *“In de afwezigheid van waarheid, verliezen we vertrouwen in elkaar. Het leidt tot situaties waarin haat kan gedijen en vooroordelen toenemen”* vertelde Mottley tijdens de bijeenkomst. Het is waar wetenschap slechts één van de vele meningen wordt. Waar wat wij normaal vinden opeens geen gezamenlijk kompas meer is, maar grenzeloos verschuift. Waar bouwstenen van onze samenleving, zoals elkaar begrijpen en naar elkaar luisteren, als legoblokjes omvallen en wantrouwen zijn weg vindt in de bloedvaten van onze samenleving.

Recent hebben we met YoungXperts en met wetenschappers van de Universiteit van Amsterdam, Universiteit Leiden, het practoraat Gelijke Kansen en maatschappelijke partners onderzoek gedaan naar de zorgen, ervaringen en oplossingen van jongeren rondom polarisatie. YoungXperts is een jongerenparticipatie platform waar we middels wetenschapscommunicatie onze wetenschappelijke kennis vertalen naar toegankelijke informatie en we via participatieve methodes de ervaringen en kennis van jongeren weer ophalen. Ooit gestart bij de Erasmus Universiteit Rotterdam, maar inmiddels ook sterk verankerd in Albeda binnen het practoraat. Onder leiding van Judith van de Wetering vonden we dat 1 op de 2 jongeren zich zorgen maakt over polarisatie. Het gaat hierbij niet zozeer om het feit dat er verschillende meningen bestaan, maar vooral over de manier waarop mensen met die verschillen omgaan. 4 op de 5 jongeren ervaart dat mensen steeds negatiever denken over mensen met een andere mening. Daarnaast liet het onderzoek zien dat jongeren die zich zorgen maken over polarisatie

zich minder gehoord voelen en zich meer zorgen maken over de toekomst, maar óók vaker politiek betrokken zijn. Hun advies aan iedereen? *“Start en doe actief mee aan gesprekken over gevoelige onderwerpen”*.

De oplossing lijkt simpel: respectvol met elkaar in gesprek gaan, naar elkaar luisteren en de dialoog aangaan. Zonder dialoog leren we de ander niet kennen en leren we ook onze eigen gevoelens, ervaringen en ideeën minder goed begrijpen. Je ontdekt jezelf immers mede via de ander. Tegelijkertijd is een dialoog geen open speelveld waar Artikel 1 geschonden mag worden. Ook luisteren kent grenzen. Uit de resultaten van onze welzijnsmonitor blijkt dat mbo-studenten het belangrijk vinden om over gevoelige onderwerpen, zoals mentale gezondheid, te praten. Zij geven aan dat gesprekken met ouders of familie een belangrijke bron van veerkracht is. Dit staat op nummer 1 in de top 3. Ook praten met vrienden werd vaak genoemd als manier om beter in je vel te voelen wanneer het even minder gaat (nummer 3 in de top 3). Op nummer 2 staat ‘muziek luisteren of maken’. Het is al langer bekend dat muziek positieve invloed kan hebben op mentale en fysieke gezondheid (Van der Valk Bouman et al., 2024, 2025). Bij het practoraat Gelijke Kansen lopen daarom verschillende projecten met onder andere SKVR, Stichting Me & Society en TIME OUT, waarin kunsteducatie, theater en wetenschap samenkomen ter bevordering van studentenwelzijn.

Toekomst van transdisciplinair onderzoek en onderwijs

Er is een Afrikaans gezegde dat luidt: *“Until lions have their own historians, tales of the hunt will always glorify the hunter”*. Het maakt uit wie een verhaal vertelt. Het doet ertoe wie op het podium staat. Wie ruimte krijgt om toe te lichten, maar ook wie ruimte krijgt om vragen te stellen. Die ruimte kan en mag niet beperkt zijn tot één individu of groep. Wetenschappers, of ze nu in het wo, hbo of mbo werken, zijn niet de enige die iets weten of in bezit zijn van kennis. Onze samenleving bruist van wijsheden, ervaringen, kunde en geleerdheid. Wetenschap is overal en voor iedereen. De verbinding tussen wetenschap en samenleving staat daarom centraal bij het practoraat. Ons

onderzoek is transdisciplinair, wat inhoudt dat niet alleen verschillende vakgebieden en disciplines met elkaar geïntegreerd worden, maar dat er ook sprake is van actieve maatschappelijke betrokkenheid. In het practoraat werken we in *living labs* samen met jongeren, wetenschappers, beleidsmakers en maatschappelijke partners aan gezamenlijke oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken. We werken met organisaties, zoals Life After School en MIND Us, met hogescholen in de regio en universiteiten.

Wetenschap en samenleving zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Sinds 2023 is er een strategische samenwerking tussen Albeda en de Erasmus Universiteit Rotterdam, in het bijzonder het Erasmus SYNC Lab van Hoogleraar Eveline Crone. Deze samenwerking ontstond vanuit de gedeelde overtuiging dat investeren in jeugd, in hun kansen en welzijn, betekent dat we investeren in vernieuwing en onze toekomst; maar ook vanuit het besef dat complexe vraagstukken om samenwerkingen vragen. Samenwerkingen die de grenzen van onze onderwijssystemen overstijgen. Het is team work. Team science. Ik vind het belangrijk om te benadrukken dat, hoewel ik hier nu alleen op het podium sta, dit verhaal niet alleen van mij is. Het is van ons. Van mijn team, het practoraat Gelijke Kansen, van mijn collega's bij Albeda NEXT en het Erasmus SYNC Lab. Wij doen dit samen. Het vormt de kern van transdisciplinair onderzoek en past perfect bij het mbo. Zonder het mbo, de beroepspraktijk en maatschappelijke partners kunnen we ons niet voorbereiden op de maatschappelijke transitie van morgen. De wetenschap heeft het mbo hard nodig. Sterker nog, wetenschap vindt plaats in het mbo. Niets voor niets is dit één van de strategische pijlers bij het practoraat Gelijke Kansen. De andere twee zijn: *kennis-communicatie* en *strategische samenwerkingen*. Zo bouwen we aan de positionering van het mbo als kennis- en innovatieplek.

Waar het bij universiteiten in hun DNA zit om wetenschappelijk onderzoek te faciliteren, staat dit bij het beroepsonderwijs nog in de kinderschoenen. Daarom bouwen we samen met andere practoraten en betrokkenen aan een infrastructuur om onderzoek in het mbo toegankelijker te maken.

Ook zien we het als onze taak om de vertegenwoordiging van mbo-studenten in wetenschappelijk onderzoek te vergroten, aangezien zij nog vaak ondervertegenwoordigd zijn (Fakkell et al., 2020; Green et al., 2022). Dit geldt ook voor jongeren uit gemarginaliseerde groepen, jongeren die er bijvoorbeeld uitzien zoals ik. Ik liet u aan het begin dit plaatje zien. Misschien was het u opgevallen en wellicht ook niet, maar er staat geen enkel Aziatisch, Afrikaans, Caribisch of Zuid-Amerikaans land tussen. Generaliseerbaarheid van onderzoek blijft op deze manier beperkt (Dotson & Duarte, 2020; Falk et al., 2013; La Scala et al., 2022). We denken iets te zeggen over alle jongeren, terwijl we in werkelijkheid maar een deel bereiken en betrekken. Dat vergroot ongelijkheid, omdat de stem van sommige groepen jongeren onvoldoende wordt meegenomen in onderzoek en beleid. Het practoraat Gelijke Kansen wil hier verandering in brengen door te bouwen aan inclusieve participatie en vertrouwen in de wetenschap.

Het practoraat Gelijke Kansen 2.0 draait nu een jaar. Een jaar waarin wij het stokje hebben overgenomen van de vorige practor, Mohamed Bouziane, en hebben mogen voortbouwen op het stevige fundament dat hij gelegd heeft (Bouziane, 2024). De komende jaren gaan we aan de slag met onze onderzoeksagenda en willen we bijdragen aan unieke samenwerkingen in het onderwijs. Transdisciplinair onderwijs, waarbij mbo- en wo-studenten samen onderwijs volgen, zodat ze van elkaar kunnen leren. Denk aan wo-studenten die via hun stage en scriptie betekenisvol onderzoek kunnen doen bij Albeda. Of mbo-studenten die stagelopen op de universiteit, bijvoorbeeld bij IT, marketing & communicatie of een van de horecagelegenheden op campus. Maar ook mbo-studenten die via een keuzedeel kunnen participeren in wetenschappelijk onderzoek als student-onderzoekers. Na de zomer beginnen we met onderzoek naar Albeda@night. Albeda@night is dé plek waar studenten en buurtbewoners samen kunnen eten, elkaar ontmoeten en terecht kunnen voor advies en ondersteuning. Albeda@night gaat over community en verbinding tussen generaties.

Onder leiding van onderzoeker Carmen van Gelderen, willen we in dit project Albeda en EUR studenten bij elkaar brengen om samen de behoeftes van studenten, docenten en wijkbewoners in kaart te brengen.

Ik hoop dat ik u vandaag heb kunnen overtuigen dat het niet nodig is om jongeren te “fixen”. Dat we onze tijd en energie beter kunnen besteden aan integrale benaderingen, waarin we ook de systemische barrières aanpakken die jongeren in de weg staan. Daarnaast hoop ik u te hebben laten zien dat het klassieke onderscheid tussen fundamenteel en praktijkgericht onderzoek niet altijd gebruikt hoeft te worden om de waarde van practoraten te onderbouwen. Ook binnen het mbo kan fundamenteel onderzoek plaatsvinden dat van betekenis is voor studiesucces, docentprofessionalisering, beleid en wetenschappelijke innovatie.

Dankwoord

Tijdens de voorbereidingen heb ik gezegd dat ik maximaal vijftien minuten wilde spreken. Volgens mij ben ik daar inmiddels ruimschoots overheen. Ik heb echt mijn best gedaan, maar inkorten blijkt helaas niet mijn sterkste punt. Ik ga nog heel even door, want ik ben eindelijk bij het dankwoord aangekomen.

Allereerst wil ik alle studenten bedanken die meedoen aan ons onderzoek, zonder jullie zou ik vandaag niks te vertellen hebben. In het bijzonder ook dank aan Mika, Kimberly en Nisrin. Jullie delen niet alleen vandaag openhartig jullie verhaal, maar zetten je ook op talloze andere momenten in voor Albeda en mbo-studenten in het algemeen. Als ik app met de vraag of jullie mee kunnen komen naar panelgesprekken, lezingen of brainstormsessies, staan jullie altijd klaar. Dank voor jullie toewijding, jullie passie en enthousiasme, en vooral voor jullie enorme betrokkenheid. Jullie inzet maakt echt het verschil.

Ook wil ik graag de mensen bedanken die deze dag mogelijk hebben gemaakt, het organisatie team: Rateb, Nalinie, Razjiah en Maritta. Dankzij jullie had ik (bijna) geen spanningen voor vandaag. Heel veel dank voor al jullie hulp in de voorbereidingen hiernaartoe.

Ik zei het al eerder: hoewel ik hier nu alleen sta, is dit werk absoluut niet alleen het resultaat van mijn eigen talenten of vaardigheden. Dit is het werk van het practoraat Gelijke Kansen: Marleen, Carmen, Julianna, Lisanne, Razjiah en Maritta. Samen hebben we het afgelopen jaar gebouwd aan het practoraat Gelijke Kansen 2.0. Dat was niet altijd makkelijk. We moesten opnieuw onze identiteit vinden, een nalatenschap zo goed mogelijk afronden en tegelijkertijd zichtbaar maken waar wij voor staan en wat we willen betekenen. Maar juist door die gezamenlijke zoektocht, de open gesprekken en jullie enorme inzet hebben we iets neergezet waar ik ontzettend trots op ben. Jullie zijn geweldig en ik had dit met niemand

anders willen doen. Ook wil ik Bea bedanken die in de opstartfase van onmisbare waarde was. En Maritta, ik vind het een eer om samen met jou het practoraat te mogen leiden.

Ik wil graag het voormalig en huidig College van Bestuur bij Albeda bedanken voor hun durf om dit avontuur samen met de Erasmus Universiteit Rotterdam aan te gaan. Ron, jij begrijpt als geen ander dat studenten een rugzakje hebben, dat zij gezien moeten worden en dat investeren in jeugd cruciaal is voor de toekomst van Nederland. Simone, zonder jou had ik hier vandaag niet gestaan. Het is dankzij jouw vertrouwen, moed en steun dat ik het aandurfde om campus Woudestein deels in te ruilen voor Albeda. Jouw drive, passie en doorzettingsvermogen om anderen te laten ervaren hoe krachtig het mbo is, zijn bewonderenswaardig. Dank dat ik altijd bij je terecht kan.

Ook Rateb is iemand bij wie ik altijd terecht kan voor advies of hulp. Samen met Ron en Simone vormde jij vanuit Albeda de kerngroep waarmee Eveline en ik drie jaar geleden aan iets moois zijn begonnen. Dank dat je een luisterend oor bent en altijd mogelijkheden ziet om wetenschap op verschillende plekken zichtbaar te maken.

Dan de geweldige Gyzlene. Ik werk nu een jaar in jouw team en wat heb ik al onwijs veel van jou geleerd! Jij geeft altijd alles voor je team, als een echte leeuw, en je laat zien dat het écht mogelijk is om verschil te maken wanneer je samenwerkt en elkaar versterkt. Gyzlene, ik bewonder jouw inclusieve manier van leidinggeven en wil je bedanken dat je in mij gelooft.

Lieve Marvels, de superhelden van Albeda NEXT. Jullie hebben mij een jaar geleden met open armen ontvangen. Ik voelde mij gelijk thuis, gezien en gewaardeerd. Jullie zijn stuk voor stuk fantastische collega's, mooie mensen die elke dag opnieuw het verschil proberen te maken voor onze studenten. Het is een feestje om met jullie samen te werken.

Ik heb het geluk om in twee fantastische teams te mogen werken. En eerlijk gezegd: er is geen onderzoeksgroep zoals het SYNC Lab, die conclusie durf ik wel te trekken. We staan altijd voor elkaar klaar. Of het nu gaat om een ingewikkelde inhoudelijke vraag, hulp bij een focusgroep met jongeren, of het geven van een lezing: er is altijd iemand die meteen opstaat om mee te denken en te helpen. Die verbondenheid maakt SYNC niet alleen een geweldige plek om onderzoek te doen, maar vooral ook een plek waar je samen kunt groeien.

Dat het SYNC Lab zo'n fijne plek is komt mede door de visie en de begeleiding vanuit onze *principal investigator*. Eveline, jij bent mijn "one and only" rolmodel in de wetenschap. Ooit ben ik in jouw lab in Leiden begonnen als stagiaire en nu sta ik hier als practor en universitair docent. Je bent een topwetenschapper. Eén van de allerbeste in je veld. Een pionier die met bevologenheid en enthousiasme steeds nieuwe wegen opent en anderen daarin meeneemt. Lieve Eveline, er is niemand zoals jij! Dank dat je mij vanaf dag één hebt aangemoedigd om mijn eigen pad te volgen, onzekerheid te omarmen en daarin te blijven groeien. Ik hoop nog heel lang met je te mogen samenwerken.

Daarnaast wil ik graag de Erasmus School of Social and Behavioural Sciences van de Erasmus Universiteit Rotterdam bedanken voor het vertrouwen. In het bijzonder onze decaan, Marjolijn Antheunis. Dank dat je vandaag aanwezig was en opnieuw hebt laten zien hoe belangrijk betrokken leiderschap en vertrouwen in jonge wetenschappers zijn om samen vooruit te komen. Ook wil ik het College van Bestuur van de Erasmus Universiteit Rotterdam bedanken voor hun toewijding aan de strategische samenwerking tussen Albeda en de Erasmus Universiteit Rotterdam.

Aan alle fantastische docenten, onderwijsprofessionals, partners en organisaties met wie wij de afgelopen tijd hebben samengewerkt: dank voor jullie tijd, vertrouwen en betrokkenheid. Ik leer ontzettend veel van jullie en ik kijk ernaar uit om de komende jaren nog veel mooie dingen te blijven doen voor en met jongeren.

Tot slot een grote blijk van waardering voor mijn lieve familie. Jullie zijn mijn alles: mijn grootste supporters, maar ook bloedeerlijke critici die mij scherp houden. Van jullie leer ik doorzetten, maar ook stilstaan en eenvoudig waarderen. Want niet alles hoeft altijd complex te zijn. Jullie leren mij ambitieus te zijn, maar ook dankbaar voor elke stap die ik zet, ook wanneer iets toch een eindstation blijkt. Jullie leren mij nieuwsgierig te blijven, maar tegelijk standvastig in de doelen die ik nastreef. Jullie zijn mijn springplank en mijn vangnet. Jullie hebben mij gevormd tot wie ik ben en laten zien dat verandering altijd mogelijk is.

Bronnenlijst

- Allen, K. A., Kern, M. L., Vella-Brodrick, D., & Waters, L. (2017). School Values: A Comparison of Academic Motivation, Mental Health Promotion, and School Belonging with Student Achievement. *Educational and Developmental Psychologist*, 34(1), 31-47. <https://doi.org/10.1017/edp.2017.5>
- Andriessen, I., Van, M., Day, R. M., Van Den Berg, A., Mienis, E., & Verweij, N. (2021). *Ongelijke kansen op de stagemarkt*. https://www.verweij-jonker.nl/wp-content/uploads/2021/06/220330_Ongelijke_kansen_op_de_stagemarkt-WEB.pdf
- Arslan, G. (2021). School belongingness, well-being, and mental health among adolescents: exploring the role of loneliness. *Australian Journal of Psychology*, 73(1), 70-80. <https://doi.org/10.1080/00049530.2021.1904499>
- Bailen, N. H., Green, L. M., & Thompson, R. J. (2019). Understanding Emotion in Adolescents: A Review of Emotional Frequency, Intensity, Instability, and Clarity. *Emotion Review*, 11(1), 63-73. <https://doi.org/10.1177/1754073918768878>
- Becht, A., Spitzer, J., Grapsas, S., van de Wetering, J., Poorthuis, A., Smeekes, A., & Thomaes, S. (2024). Feeling anxious and being engaged in a warming world: climate anxiety and adolescents' pro-environmental behavior. *Journal of Child Psychology and Psychiatry and Allied Disciplines*. <https://doi.org/10.1111/jcpp.14035>
- Blakemore, S.-J. (2012). Development of the social brain in adolescence. In *Journal of the Royal Society of Medicine* (Vol. 105, Number 3, pp. 111-116). SAGE Publications Ltd. <https://doi.org/10.1258/jrsm.2011.110221>
- Boer, M., van Dorsselaer, S., de Looze, M., de Roos, S., Brons, H., van den Eijnden, R., Monshouwer, K., Huijnk, W., ter Bogt, T., Vollebergh, W., & Stevens, G. (2022). *HBSC 2021 Gezondheid en welzijn van jongeren in Nederland*.
- Bor, W., Dean, A. J., Najman, J., & Hayatbakhsh, R. (2014). Are child and adolescent mental health problems increasing in the 21st century? A systematic review. In *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry* (Vol. 48, Number 7, pp. 606-616). SAGE Publications Ltd. <https://doi.org/10.1177/0004867414533834>
- Bouziane, M. (2024). *De ruimte van gelijke kansen is een plek voor iedereen: Kansengelijkheid in het mbo*. Rotterdam: Albeda.
- Caqueo-Urizar, A., Flores, J., Escobar, C., Urzúa, A., & Irrarázaval, M. (2020). Psychiatric disorders in children and adolescents in a middle-income Latin American country. *BMC Psychiatry*, 20(1). <https://doi.org/10.1186/s12888-020-02512-4>
- Caspi, A., Houts, R. M., Ambler, A., Danese, A., Elliott, M. L., Hariri, A., Harrington, H. L., Hogan, S., Poulton, R., Ramrakha, S., Rasmussen, L. J. H., Reuben, A., Richmond-akerd, L., Sugden, K., Wertz, J., Williams, B. S., & Moffitt, T. E. (2020). Longitudinal Assessment of Mental Health Disorders and Comorbidities Across 4 Decades Among Participants in the Dunedin Birth Cohort Study. *JAMA Network Open*, 3(4), e203221. <https://doi.org/10.1001/jamanetworkopen.2020.3221>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2025). *Landelijke Jeugdmonitor 2025*.
- Chen, E., & Paterson, L. Q. (2006). Neighborhood, family, and subjective socioeconomic status: How do they relate to adolescent health? *Health Psychology*, 25(6), 704-714. <https://doi.org/10.1037/0278-6133.25.6.704>
- Choudhury, S., Piersa Pi-Sunyer, B., & Blakemore, S.-J. (2023). A Neuroecosocial Perspective on Adolescent Development. *Annual Review of Developmental Psychology*. <https://doi.org/10.1146/annurev-devpsych-120321>
- Ciuffetelli Parker, D., & Conversano, P. (2021). Narratives of Systemic Barriers and Accessibility: Poverty, Equity, Diversity, Inclusion, and the Call for a Post-Pandemic New Normal. *Frontiers in Education*, 6. <https://doi.org/10.3389/educ.2021.704663>
- Crone, E. A., & Achterberg, M. (2022). Prosocial development in adolescence. In *Current Opinion in Psychology* (Vol. 44, pp. 220-225). Elsevier B.V. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2021.09.020>
- Crone, E. A., & Dahl, R. E. (2012). Understanding adolescence as a period of social-affective engagement and goal flexibility. *Nature Reviews Neuroscience*, 13(9), 636-650. <https://doi.org/10.1038/nrn3313>
- Crone, E. A., & Fuligni, A. J. (2020). Self and others in adolescence. In *Annual Review of Psychology* (Vol. 71, pp. 447-469). <https://doi.org/10.1146/annurev-psych-010419-050937>
- Crone, E. A., van de Groep, S., & te Brinke, L. W. (2024). Can adolescents be game changers for 21st-century societal challenges? In *Trends in Cognitive Sciences*. Elsevier Ltd. <https://doi.org/10.1016/j.tics.2024.04.006>
- Dotson, V. M., & Duarte, A. (2020). The importance of diversity in cognitive neuroscience. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1464(1), 181-191. <https://doi.org/10.1111/nyas.14268>
- Ellis, B. J., Abrams, L. S., Masten, A. S., Sternberg, R. J., Tottenham, N., & Frankenhuis, W. E. (2022). Hidden talents in harsh environments. *Development and Psychopathology*, 34(1), 95-113. <https://doi.org/10.1017/S0954579420000887>
- Fakkkel, M., Peeters, M., Lugtig, P., Zondervan-Zwijenburg, M. A. J., Blok, E., White, T., van der Meulen, M., Kevenaar, S. T., Willemsen, G., Bartels, M., Boomsma, D. I., Schmengler, H., Branje, S., & Vollebergh, W. A. M. (2020). Testing sampling bias in estimates of adolescent social competence and behavioral control. *Developmental Cognitive Neuroscience*, 46(October), 100872. <https://doi.org/10.1016/j.dcn.2020.100872>

- Falk, E. B., Hyde, L. W., Mitchell, C., Faul, J., Gonzalez, R., Heitzeg, M. M., Keating, D. P., Langa, K. M., Martz, M. E., Maslowsky, J., Morrison, F. J., Noll, D. C., Patrick, M. E., Pfeffer, F. T., Reuter-Lorenz, P. A., Thomason, M. E., Davis-Kean, P., Monk, C. S., & Schulenberg, J. (2013). What is a representative brain? Neuroscience meets population science. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, *110*(44), 17615-17622. <https://doi.org/10.1073/pnas.1310134110>
- Flores, G., Portillo, A., Lin, H., Walker, C., Fierro, M., Henry, M., & Massey, K. (2017). A successful approach to minimizing attrition in racial/ethnic minority, low-income populations. *Contemporary Clinical Trials Communications*, *5*, 168-174. <https://doi.org/10.1016/j.conctc.2017.01.009>
- Foulkes, L., & Andrews, J. L. (2023). Are mental health awareness efforts contributing to the rise in reported mental health problems? A call to test the prevalence inflation hypothesis. *New Ideas in Psychology*, *69*. <https://doi.org/10.1016/j.newideapsych.2023.101010>
- Foulkes, L., & Blakemore, S. J. (2016). Is there heightened sensitivity to social reward in adolescence? In *Current Opinion in Neurobiology* (Vol. 40, pp. 81-85). Elsevier Ltd. <https://doi.org/10.1016/j.conb.2016.06.016>
- Foulkes, L., & Stringaris, A. (2023). Do no harm: can school mental health interventions cause iatrogenic harm? *BJPsych Bulletin*, *47*(5), 267-269. <https://doi.org/10.1192/bjb.2023.9>
- Fuhrmann, D., Knoll, L. J., & Blakemore, S. J. (2015). Adolescence as a Sensitive Period of Brain Development. In *Trends in Cognitive Sciences* (Vol. 19, Number 10, pp. 558-566). Elsevier Ltd. <https://doi.org/10.1016/j.tics.2015.07.008>
- Fulgini, A. J. (2019). The Need to Contribute During Adolescence. *Perspectives on Psychological Science*, *14*(3), 331-343. <https://doi.org/10.1177/1745691618805437>
- Fulgini, A. J., & Galván, A. (2022). Young people need experiences that boost their mental health. *Nature*, *610*, 253-256. <https://doi.org/10.1038/d41586-022-03172-y>
- Glenn, C. R., Kleiman, E. M., Kellerman, J., Pollak, O., Cha, C. B., Esposito, E. C., Porter, A. C., Wyman, P. A., & Boatman, A. E. (2020). Annual Research Review: A meta-analytic review of worldwide suicide rates in adolescents. *The Journal of Child Psychology and Psychiatry*, *61*(3), 309-311. <https://doi.org/10.1111/jcpp.13174>
- Green, K. H., Becht, A. I., van de Groep, S., van der Cruijisen, R., Sweijen, S. W., & Crone, E. A. (2023). Socioeconomic hardship, uncertainty about the future, and adolescent mental wellbeing over a year during the COVID-19 pandemic. *Social Development*. <https://doi.org/10.1111/sode.12674>
- Green, K. H., Toenders, Y. J., Borggrevén, N., van der Cruijisen, R., Fakké, M., te Brinke, L. W., van de Groep, S., Bol, T., & Crone, E. A. (2024). *Jongerenperspectief op kansenongelijkheid in het onderwijs*. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10469970>
- Green, K. H., Van De Groep, I. H., Te Brinke, L. W., van der Cruijisen, R., van Rossenberg, F., & El Marroun, H. (2022). A perspective on enhancing representative samples in developmental human neuroscience: Connecting science to society. *Frontiers in Integrative Neuroscience*, *16*. <https://doi.org/10.3389/fnint.2022.981657>
- Green, K. H., van de Groep, S., Sweijen, S. W., Becht, A. I., Buijzen, M., de Leeuw, R. N. H., Remmerswaal, D., van der Zanden, R., Engels, R. C. M. E., & Crone, E. A. (2021). Mood and emotional reactivity of adolescents during the COVID-19 pandemic: short-term and long-term effects and the impact of social and socioeconomic stressors. *Scientific Reports*, *11*(1), 11563. <https://doi.org/10.1038/s41598-021-90851-x>
- Green, K. H., van de Groep, S., van der Cruijisen, R., Polak, M. G., & Crone, E. A. (2023). The Multidimensional Wellbeing in Youth Scale (MWYS): Development and Psychometric Properties. *Personality and Individual Differences*, *204*, 112038. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2022.112038>
- Kieling, C., Baker-Henningham, H., Belfer, M., Conti, G., Ertem, I., Omigbodun, O., Rohde, L. A., Srinath, S., Ulkuer, N., & Rahman, A. (2011). Child and adolescent mental health worldwide: evidence for action. *The Lancet*, *378*, 1515-1540. <https://doi.org/10.1016/S0140>
- La Scala, S., Mullins, J. L., Firat, R. B., & Michalska, K. J. (2022). Equity, diversity, and inclusion in developmental neuroscience: Practical lessons from community-based participatory research. *Frontiers in Integrative Neuroscience*, *16*. <https://doi.org/10.3389/fnint.2022.1007249>
- Lass-Hennemann, J., Sopp, M. R., Ruf, N., Equit, M., Schäfer, S. K., Wirth, B. E., & Michael, T. (2023). Generation climate crisis, COVID-19, and Russia-Ukraine-War: global crises and mental health in adolescents. *European Child and Adolescent Psychiatry*. <https://doi.org/10.1007/s00787-023-02300-x>
- Masten, A. S., Lucke, C. M., Nelson, K. M., & Stallworthy, I. C. (2021). Resilience in Development and Psychopathology: Multisystem Perspectives. *Annual Review of Clinical Psychology*, *17*, 521-549. <https://doi.org/10.1146/annurev-clinpsy-081219-120307>
- McDavitt, B., Bogart, L. M., Mutchler, M. G., Wagner, G. J., Green, H. D., Lawrence, S. J., Mutepefa, K. D., & Nogg, K. A. (2016). Dissemination as dialogue: Building trust and sharing research findings through community engagement. *Preventing Chronic Disease*, *13*(3). <https://doi.org/10.5888/pcd13.150473>
- McGorry, P. D., Mei, C., Dalal, N., Alvarez-Jimenez, M., Blakemore, S. J., Browne, V., Dooley, B., Hickie, I. B., Jones, P. B., McDaid, D., Mihalopoulos, C., Wood, S. J., El Azzouzi, F. A., Fazio, J., Gow, E., Hanjabam, S., Hayes, A., Morris, A., Pang, E., ... Killackey, E. (2024). The Lancet Psychiatry Commission on youth mental health. In *The Lancet Psychiatry* (Vol. 11, Number 9, pp. 731-774). Elsevier Ltd. [https://doi.org/10.1016/S2215-0366\(24\)00163-9](https://doi.org/10.1016/S2215-0366(24)00163-9)

- NEMESIS. (2025). *Incidentie van psychische aandoeningen*.
- Patalay, P., & Gage, S. H. (2019). Changes in millennial adolescent mental health and health-related behaviours over 10 years: A population cohort comparison study. *International Journal of Epidemiology*, 48(5), 1650–1664. <https://doi.org/10.1093/ije/dyz006>
- Paus, T., Keshavan, M., & Giedd, J. N. (2008). Why do many psychiatric disorders emerge during adolescence? *Nature Reviews Neuroscience*, 9(12), 947–957. <https://doi.org/10.1038/nrn2513>
- Poletti, M., Preti, A., & Raballo, A. (2022). From economic crisis and climate change through COVID-19 pandemic to Ukraine war: a cumulative hit-wave on adolescent future thinking and mental well-being. In *European Child and Adolescent Psychiatry*. Springer Science and Business Media Deutschland GmbH. <https://doi.org/10.1007/s00787-022-01984-x>
- Quon, E. C., & McGrath, J. J. (2014). Subjective socioeconomic status and adolescent health: a meta-analysis. *Health Psychology: Official Journal of the Division of Health Psychology, American Psychological Association*, 33(5), 433–447. <https://doi.org/10.1037/a0033716>
- Reimer, D., Smith, E., Andersen, I. G., & Sortkær, B. (2021). What happens when schools shut down? Investigating inequality in students' reading behavior during Covid-19 in Denmark. *Research in Social Stratification and Mobility*, 71(October 2020), 100568. <https://doi.org/10.1016/j.rssm.2020.100568>
- Salerno, J. P. (2016). Effectiveness of Universal School-Based Mental Health Awareness Programs Among Youth in the United States: A Systematic Review. *Journal of School Health*, 86(12), 922–931. <https://doi.org/10.1111/josh.12461>
- Sawyer, S. M., Azzopardi, P. S., Wickremarathne, D., & Patton, G. C. (2018). The age of adolescence. In *The Lancet Child and Adolescent Health* (Vol. 2, Number 3, pp. 223–228). Elsevier B.V. [https://doi.org/10.1016/S2352-4642\(18\)30022-1](https://doi.org/10.1016/S2352-4642(18)30022-1)
- Schweizer, S., Lawson, R. P., & Blakemore, S.-J. (2023). Uncertainty as a driver of the youth mental health crisis. *Current Opinion in Psychology*, 53, 101657. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2023.101657>
- Somerville, L. H., & Casey, B. J. (2010). Developmental neurobiology of cognitive control and motivational systems. *Current Opinion in Neurobiology*, 20(2), 271–277. <https://doi.org/10.1016/j.conb.2010.01.006>
- Spear, L. P. (2013). Adolescent neurodevelopment. In *Journal of Adolescent Health* (Vol. 52, Number 2 SUPPL.2). <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2012.05.006>
- Stevens, G. W. J. M. (2024). Adolescent mental health in a rapidly changing world. *Journal of Child Psychology and Psychiatry and Allied Disciplines*, 65(12), 1551–1553. <https://doi.org/10.1111/jcpp.14065>
- Stevens, G. W. J. M., Pieper, I., Lammers, J., Boer, M., Kleinjan, M., Rombouts, M., & van de Klundert, N. (2020). *Geluk onder druk*.
- Sweijen, S. W., van de Groep, S., Green, K. H., te Brinke, L. W., Buijzen, M., de Leeuw, R. N. H., & Crone, E. A. (2022). Daily prosocial actions during the COVID-19 pandemic contribute to giving behavior in adolescence. *Scientific Reports*, 12(1). <https://doi.org/10.1038/s41598-022-11421-3>
- te Brinke, L. W., Crujisen, R. Van Der, & Green, K. H. (2022). *Positive and Negative Risk-Taking in Adolescence and Early Adulthood: A Citizen Science Study During the COVID-19 Pandemic*. 13(June), 1–15. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.885692>
- Toenders, Y. J., Crone, E., Muetzel, R., Achterberg, M., Bakkali, A., Van den Bedem, N., Borkhuis, E., Figueroa, C., Van der Hallen, R., Harrewijn, A., Jansen, P., Schaap, J., Tempelaar, W., De Veld, D., & Remmerswaal, D. (2025). A Healthy Start: Een mentaal gezonde basis voor de huidige generatie jongeren. *Jeugd in Ontwikkeling*. <https://doi.org/10.54447/JiO.19550>
- Uhlhaas, P. J., Davey, C. G., Mehta, U. M., Shah, J., Torous, J., Allen, N. B., Avenevoli, S., Bella-Awusah, T., Chanen, A., Chen, E. Y. H., Correll, C. U., Do, K. Q., Fisher, H. L., Frangou, S., Hickie, I. B., Keshavan, M. S., Konrad, K., Lee, F. S., Liu, C. H., ... Wood, S. J. (2023). Towards a youth mental health paradigm: a perspective and roadmap. In *Molecular Psychiatry*. Springer Nature. <https://doi.org/10.1038/s41380-023-02202-z>
- van Dam, L., van Os, J., Stams, G. J., & Ormel, H. (2025). Alarm bells or echoes of hope? A new perspective on the global youth mental health crisis. *Psychological Medicine*, 55, e332. [doi:10.1017/S0033291725102249](https://doi.org/10.1017/S0033291725102249)
- Van der Valk Bouman, E. S., Becker, A. S., Schaap, J., Berghman, M., Oude Groeniger, J., Van Groeningen, M., Vandenberg, F., Geensen, R., Jeekel, J., & Klimek, M. (2024). The impact of different music genres on pain tolerance: emphasizing the significance of individual music genre preferences. *Scientific Reports*, 14(1). <https://doi.org/10.1038/s41598-024-72882-2>
- Van der Valk Bouman, E. S., Becker, A. S., Schaap, J., Cats, R., Berghman, M., & Klimek, M. (2025). Perceptions of music listening for pain management: A multi-method study. *BMJ Open*, 15(3). <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2024-097233>
- Velez, G., & Spencer, M. B. (2018). Phenomenology and intersectionality: Using pvest as a frame for adolescent identity formation amid intersecting ecological systems of inequality. *New Directions for Child and Adolescent Development*, 2018(161). <https://doi.org/10.1002/cad.20247>
- Wallace, D. C., & Bartlett, R. (2013). Recruitment and retention of african american and hispanic girls and women in research. *Public Health Nursing*, 30(2), 159–166. <https://doi.org/10.1111/phn.12014>

